

Format de citation

Pátková, Hana: review of: Stanislav Petr, Soupis rukopisných bohemik ve vatikánské knihovně Palatina, Praha: Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České Republiky, 2016, in: Český časopis historický, 2019, 1, p. 210-211, DOI: 10.15463/rec.758966090

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

etymologickými exkurzy, přepisy dokumentů a úryvky literárních děl.

Publikace Pavla Štěpánka jistě zaujme, poučí i potěší nejen ty čtenáře, kteří se odborně i příležitostně zabývají dějinami umění a španělského kulturního prostředí, ale též všechny, kteří se rádi dozvídají více o světě, v němž žijí, chtějí mu porozumět v jeho vícevrstevnatosti a rozmanitých historických perspektivách. Knihu je v určitém smyslu možné chápat i jako výjimečnou a specifickou „příručku“ pro cestovatele a návštěvníky památek a galerií, kteří se nespokojí s pouhými deskripcemi, nechávají se rádi překvapovat novými souvislostmi a budou potom odměněni tím, že v Praze, Plasích či v Hradisku u Olomouce budou moci objevovat El Escorial.

Jana Černá

Stanislav PETR

***Soupis rukopisných bohemic
ve vatikánské knihovně Palatina***

(= Studia o rukopisech –
Monographia XX)

Praha – Řím, Masarykův ústav
a Archiv Akademie věd České
republiky 2016, 2 svazky (1. sv. katalog,
CXCXV+601 s.; 2. sv. rejstříky, s. 611–945),
ISBN 978-80-87782-60-6.

Téměř tisícistránkový katalog je zároveň prvním svazkem plánované řady Codices manuscripti Bohemici bibliothecarum Vaticanarum et Italicarum, v níž by měly být postupně publikovány soupisy bohemikálních rukopisů dalších knihoven; perspektivně by mělo jít jak o další knihovní celky, uložené ve vatikánské apoštolské knihovně, tak o bohemika z jiných římských knihoven a výhledově také z dalších lokalit na italském území.

Zpřístupňování diplomatického materiálu k českým středověkým dějinám začalo systematicky probíhat po otevření vatikánského archivu badatelům roku 1881, po vzniku Československa bylo podpořeno zřízením Československého historického ústavu v Římě, a přes obtížné udržování kontinuity před rokem 1989 mohlo opět pokračovat od počátku 90. let 20. století. O výzkumu rukopisů však něco podobného říci nelze. Nebyl totiž systematicky plánován ani organizován; jednalo se spíše o zájem o jednotlivé rukopisy v souvislosti s konkrétním tématem nebo o „vedlejší produkt“ činnosti badatele, který pobýval v Římě s jiným primárním pracovním úkolem. Přesto se během téměř dvou století nashromáždila povědomost o řadě bohemic tohoto typu a o důležitých knihovnách a fondech, kde jsou uložena.

Logickým dalším krokem bylo pak zahájení prací na systematictější výzkumu a přípravě katalogů. Práce se ujal zkušený badatel, Stanislav Petr z Komise pro studium a soupis rukopisů při Masarykově ústavu a Archivu AV ČR. Od roku 1999, kdy začal pracovat na tomto úkolu, publikoval dva katalogy rukopisů uložených v Římě: Roku 2014 šlo o soupis bohemic v knihovnách Angelica, Corsiniana a Valli-celliana, druhým výstupem je tento svazek. Zatímco tři prve katalogizované celky nepatří mezi římskými knihovnami k nejdůležitějším, u Palatiny je situace jiná. Před přesunem do Říma byla jednou z největších knihoven na území Říše, a také v rámci vatikánské apoštolské knihovny patří k významným celkům.

Bohemika jsou v tomto katalogu podchycena vyčerpávajícím způsobem. Jde tedy o rukopisy, které jsou v nějaké prokazatelné souvislosti s českými zeměmi – ať vznikem,

ať obsahem, vlastníkem či uživatelem. Výzkum byl proveden velmi důkladně. Autor se nespokojil s vytipováním možných rukopisů na základě katalogů a zjištění starších badatelů, ale vzhledem k tomu, že nejdůležitější soupis latinských rukopisů Palatiny byl vydán již v 80. letech 19. století a je zjevně zastaralý, rozhodl se jeho údaje revidovat; podařilo se mu tak identifikovat několik dalších bohemik.

Celkem nakonec zařadil do předloženého katalogu sedmdesát osm rukopisů. Jejich popisy jsou zpracovány na základě zásad popisu rukopisů z roku 1985 s přihlédnutím k současným rukopisným katalogům. O jejich důkladnosti svědčí již to, že popis sedmdesáti osmi kodexů zabírá téměř šest set stran. Velká pozornost je věnována jak obsahu, tak vnějším znakům – identifikaci filigránů, rozlišení písarských rukou a základní charakteristice písma, stejně jako struktuře svazků; mnoho z nich jsou konvoluty, složené z částí různého původu. Zmíněn je i fyzický stav rukopisů, jejich případné poškození. Naprostá většina katalogizovaných rukopisů pochází z období pozdního středověku – sklonku 14. a hlavně 15. století. Obsahově je nutno zmínit, že zdaleka nejde jen o texty „literárního charakteru“ v nejširším slova smyslu. V kodexech je řada opisů listin a listů, stejně jako záznamy ze zasedání basilejského koncilu. České reformní hnutí a vůbec situace v Čechách v husitském a pohusitském období jsou ve sledovaném souboru rukopisů vůbec výrazně zastoupeny, a to právě v rukopisech vzniklých mimo Čechy, především na německém území, kde však byla tato tematika aktuální a zajímavá.

Katalog je opatřen informativním úvodem, přinášejícím údaje i o vývoji a širším kontextu bohemikálního bádání v Římě se

zaměřením na rukopisy, základní informaci o Palatině, o bohemikách v ní – zde lze zvláště upozornit na užitečný přehled bohemikálních rukopisů v jednotlivých odděleních (s. XXVI–XLIV).

Druhý, zhruba třisetstránkový svazek katalogu obsahuje pečlivě zpracované rejstříky – jednak jmenný a místní a věcný, jednak obvyklé rejstříky moderních rukopisných soupisů: chronologický, rejstřík datovaných rukopisů, lokalizovaných rukopisů, rejstřík vlastníků, písářů, latinských incipitů. Listiny a listy zapsané v jednotlivých rukopisech jsou integrovány do věcného rejstříku. Obrazová příloha přináší kvalitní barevné snímky. Úvod je kromě češtiny zveřejněn také v překladu do italštiny a němčiny. Samotné popisy rukopisů jsou české, stejně tak i rejstříky. Je otázka, zda u jmenného a místního rejstříku by latina s ohledem na využití zahraničními badateli nebyla stále ještě praktická; formulace stručných rejstříkových hesel v tomto jazyce je dobře proveditelná. Vytvoření a zveřejnění tohoto moderního a pečlivého soupisu je jednoznačným přínosem.

Hana Pátková

Jakub MAMULA

***Městská privilegia. Kapitoly
z dějin města Krnova***

Krnov, Město Krnov 2018, 277 s.,
ISBN 978-80-87826-19-5.

Regionální historiografie hraje v českém dějepisectví tradičně důležitou roli. Je pozitivním rysem, že toto bádání (povětšinou materiálově zaměřené) v České republice neskomírá pod tíhou intelektuálně atraktivnějších, interpretativních přístupů, jak tomu bývá v krajinách s dialekticky nasta-